

เพลงเรือ ...จังหวัดระนอง

ศูนย์ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้อมูลทั่วไปของการขับร้องเพลงเรือ

เพลงเรือ เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่ใช้เล่นในเรือ ผู้เล่นเพลงเรือจะเป็นชาวบ้านที่อยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ ภาคใต้มีแม่น้ำหลายสายและมีการเล่นเพลงเรืออยู่หลายท้องที่ แต่ที่ยังคงมีการละเล่นอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ อำเภอยะยา อำเภอกะสมุย อำเภอกาชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพร อำเภอกาตใหญ่ อำเภอมืองสงขลา อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา และอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

การเล่นเพลงเรือนิยมเล่นเฉพาะฤดูน้ำนอง คือ ในช่วงเดือน 11 และเดือน 12 โดยในเดือน 11 จะเล่นเพลงเรือในเทศกาลงานชักพระทางน้ำ ซึ่งเรือที่เล่นเพลงเรือจะเรียกว่า “เรือเพลง” หากเรือเพลงต่อเรือเพลงกันมักมีการโต้คารมกันด้วยเพลง และหากเป็นเรือเพลงฝ่ายชายกับเรือเพลงฝ่ายหญิงมาเจอกันยิ่งสนุกมากขึ้น

วิธีการเล่นเพลงเรือหรือการขับร้องเพลงเรือต้องให้ลงกับจังหวะพาย ซึ่งผู้พายต้องฟังเสียงเพลง ดังนั้นผู้ที่ขับเพลงหรือ “แม่เพลง” ซึ่งเป็นได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงทำหน้าที่เป็นผู้นำร้องเพลง ส่วนคนอื่นๆที่อยู่ในเรือลำเดียวกันก็เป็นลูกคู่ ซึ่งในเรือบางลำอาจมีแม่เพลงหลายคนก็ได้ ดังนั้น แม่เพลงต้องเป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบที่จะหาคำหรือหยาบยกเอาเหตุการณ์สิ่งแวดล้อมเข้ามาสอดแทรกเข้าไปให้เหมาะสม อาจเป็นแง่ขบขัน ยกย่อง เสียดสี ซึ่งทำให้ผู้ฟังสนุกไปด้วย

ตามธรรมเนียมไทยจะต้องกล่าวกลอนครูก่อนการเล่นเพลงทุกครั้ง จากนั้นจึงจะเอื้อนกลอนพรรณนาหรือชักชวนให้คนอื่นมาเล่นด้วย โดยวิธีว่ากลอนกระทบกระทั่ง กระเช้าเข้าแห่ จนคู่ได้มีอาจที่จะทนอยู่ได้จึงเกิดการเล่นเพลงเรือโต้ตอบกันขึ้น การโต้ตอบเพลงเรือบางครั้งอาจเผ็ดร้อนใช้คารมที่คมคาย หรืออาจจะเป็นทำนองรักหวานชื่น ทั้งนี้แล้วแต่โอกาสและสถานการณ์เป็นสำคัญ (มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย, ธนาครไทยพาณิชย์, 2542 : 5540)

สำหรับการละเล่นเพลงเรือของอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง เป็นการละเล่นที่มีมาตั้งแต่อดีต และมีการปรับรูปแบบการเล่นมาจนถึงปัจจุบัน หากมองลักษณะเพลงเรือ อำเภอกะบุรี จังหวัดระนองแล้ว จัดเป็นเพลงพื้นบ้านภาคใต้ประเภทหนึ่ง เช่นเดียวกับ เพลงกล่อมเด็ก เพลงบอก เพลงนา ซึ่งเป็นการละเล่นที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านภาษาและวรรณกรรม ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนแปดหรือกลอนสี่ 2 วรรค ซึ่งเพลงเรือของอำเภอกะบุรี มีความต่างจากเพลงเรือภาคกลาง คือ ร้องเป็นภาษาถิ่น ภาษาพื้นเมืองสำเนียงปักษ์ใต้ใช้ถ้อยคำคล้องจองกัน ทำนองเรียบง่าย ฟังง่าย

การร้องเพลงเรือของชาวกระบือมีมานานแล้ว ควบคู่ไปกับประเพณีประจำปี คือ งานเสด็จพระแข่งเรือ ซึ่งจัดขึ้นหลังวันออกพรรษา ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี โดยประชาชนในท้องถิ่นอำเภอกะบุรี จัดให้มีการแห่เรือลากพระ มีทั้งทางบกและทางน้ำ โดยเฉพาะอำเภอกะบุรี นิยมจัดทางน้ำ เนื่องจากมีลำคลองมากมาย มีแม่น้ำกระบือ ซึ่งการคมนาคมสมัยก่อนใช้เรือเป็นส่วนใหญ่ ชุมชนและวัดต่างๆ มักอยู่ใกล้แม่น้ำลำคลอง ก่อนถึงวันออกพรรษาชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านที่อยู่ใกล้วัดแต่ละวัด จะมีการตกแต่งเรือและจัดทำยอดพนม ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ยอดนม” มีการตกแต่งเรือและยอดพนมอย่างสวยงาม ซึ่งยอดพนมมีลักษณะเป็นสิ่งประดิษฐ์จำลองเหมือนยอดปราสาท นั่นคือ “บุษบก”

เมื่อถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 มีการอัญเชิญพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด ประดิษฐ์สถานในยอดพนมหรือบุษบกที่ตกแต่งไว้ในเรือนิมนต์ พระภิกษุสงฆ์นั่งในเรือยอดพนมด้วย รวมทั้งหมดเรียกว่า “เรือพระ” ชาวบ้านบางส่วนทั้งชายหญิงจะจัดทำเรือและตกแต่งเรือ ซึ่งมีทั้งสวยงาม ประเภทขบขัน ประเภทความคิด ประเภทตลกขบขัน หรือเรือยาวมาช่วยกันลากเรือพระจากวัดต่างๆ ไปรวมกัน ณ จุดที่จัดงานแข่งเรือ

การร้องเพลงเรือในขณะลากจูงพระเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย ช่วยสร้างความสนุกสนานช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยว ภายในเรือมีการตีฆ้องและกลอง เป็นการเร้าใจให้เรือประเภทต่างๆ ที่มาลากจูง

การร้องเพลงเรือในสมัยแรกเริ่มนั้น มักมีการร้องทำนองสั้นๆ เช่น *เฮโล สารระพา สาวๆไม่มา ชักพระ ไม่ให้ไป ฝ่ายหญิงจะร้องแก้ว่า เฮโลสารระพา หนูไม่ชักเข้าพระไม่ไป* แต่เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีมากขึ้น เพลงเรือจึงมีวิวัฒนาการมากขึ้น จนต้องมีผู้นำร้องเพลง คือ “แม่เพลง” ซึ่งในเรือบางลำอาจมีแม่เพลงหลายคนและมีลูกคู่ก็คนก็ได้

ลักษณะการร้องเพลงเรือของชาวกระบี่ในปัจจุบัน เมื่อแม่เพลงขึ้นเพลง ลูกคู่จะรับพร้อมกันทั้งลำ แล้วแต่ตกลงกันว่าจะรับกันอย่างไร เช่น “น้องเอ๋ย สาวพี่เอ๋ย” หรือ “คนสวยเอ๋ย น้องสาวเอ๋ย” เป็นต้น หากไม่ใช่คำรับตามแบบฉบับ อาจใช้คำอื่นก็ได้ให้สอดคล้องกัน หรืออาจใช้คำสร้อยสั้นๆ แล้วตามด้วยบทเพลง วรรคหลัง ที่แม่เพลงร้องนำ เช่น “แม่เพลงร้องวันนี้ วันดี เชิญน้องพี่น้องลงเรือ” ลูกคู่จะต้องแยกให้ได้ว่าครึ่งวรรคหน้า หรือครึ่งวรรคหลัง เพราะลูกคู่ต้องรับให้ได้จังหวะที่ลงตัว จะร้องซ้ำ 2 เที้ยว แล้วขึ้นท่อนใหม่

วิธีการร้อง แม่เพลงจะร้องนำวรรคแรก ลูกคู่ร้องรับครึ่งวรรคหลัง โดยให้ได้จังหวะที่ลงตัว ร้องซ้ำ 2 เที้ยว หลังจากนั้นแม่เพลงจึงขึ้นเนื้อเพลงท่อนใหม่ต่อไป โดยใช้ฉิ่งเป็นเครื่องดนตรีในการให้จังหวะ (<http://www.culture.go.th/knowledge/ebooks/book/TPA/1023.pdf>)

ส่วนเพลงนา คือ เพลงที่ชาวนาใช้เล่นกันเพื่อสร้างความบันเทิงในช่วงเกี่ยวข้าว ซึ่งเดิมการเกี่ยวข้าวของคนในท้องถิ่นชนบท จะใช้วิธีการที่เรียกกันว่า “ลงแขกเกี่ยวข้าว” โดยผู้ที่เป็นเจ้าของนาจะเป็นผู้ที่ไปบอกกล่าวชักชวนเพื่อนบ้านมาช่วยกันเกี่ยวข้าว แล้วมีการบอกต่อกันไป การลงแขกเกี่ยวข้าวแต่ละครั้งมักจะมีจำนวนผู้ที่มีมาร่วมลงแขกเกี่ยวข้าวนับร้อยคน แต่เดิมเพลงนามักเป็นการร้องโต้ตอบระหว่างหนุ่มสาว แต่เมื่อยุคสมัยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เพลงนาจึงเป็นที่นิยมใช้ร้องเล่นกันในกลุ่มคนที่อยู่ในวัยกลางคนจนถึงวัยสูงอายุ ในส่วนของเนื้อร้องของเพลงนามักมีเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ด้วยเสมอ และยังมีความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้อง ก่อนทำการลงแขกเกี่ยวข้าวและทำการร้องเพลงนานั้น จะมีการเกริ่นหน้าบทเพลงนา ซึ่งเป็นการไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย และกล่าวถึงครูบาอาจารย์ ซึ่งจะกล่าวเป็นเนื้อร้อง โดยเนื้อหาของใจความจะเป็นการกล่าวถึง บุญคุณของพ่อแม่ บรรพบุรุษ เป็นต้น หลังจากนั้นเป็นการกล่าวบทชมโฉม บทชงฆ์ใช้ไผ่กรัก เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดระนอง, 2548)

1. ข้อมูลจำเพาะของภูมิปัญญาเพลงเรือของนายสุข พรหมนุช

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลภูมิปัญญา

ชื่อ-สกุล	นายสุข พรหมนุช อายุ 84 ปี
การศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 4
ที่อยู่	18 หมู่ 1 บ้านหัวหนอง ตำบลมะมู อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

ภาพที่ 1 นายสุข พรหมเมือง

1.2 ประวัติการเรียนรู้และการดำเนินการ

นายสุข พรหมนุช เป็นบุคคลที่มีความสามารถด้านการร้องเพลงเรื่อที่สำคัญท่านหนึ่งของอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จนได้รับการยกย่องในระดับอำเภอ ว่าเป็น ศิลปินดีเด่นและเป็นครูภูมิปัญญาไทยคนหนึ่งที่ได้อิทธิพลและอนุรักษ์เพลงเรื่อ อันถือเป็นการละเล่นพื้นบ้านของภาคใต้

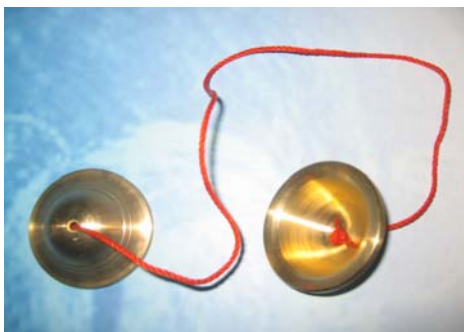
นายสุข พรหมนุช เดิมเป็นชาวจังหวัดชุมพร และเมื่ออายุ 20 ปี พ่อได้ย้ายครอบครัวมาตั้งรกรากที่หมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านหัวหนอง ตำบลมะมู อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

นายสุข พรหมนุช เรียนรู้การร้องเพลงเรื่อมาตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากเติบโตมาในครอบครัวที่เป็นศิลปินพื้นบ้านด้านการร้องเพลงเรื่อ โดยมีปู่และพ่อเป็นแบบอย่างที่สำคัญ การเรียนรู้ของนายสุข พรหมนุช เริ่มจากพ่อร้องเพลงเรื่อให้ฟังและให้นายสุขฝึกร้องตาม และด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่คร่ำเรื่อของนายสุข และคร่ำเรื่อต่างๆ ในชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำลำคลองเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ภายในชุมชนมีประเพณีที่สำคัญ คือ การขับร้องเพลงเรื่อในช่วง วันออกพรรษา คือ ช่วงเดือน 11 แรม 1 ค่ำ โดยในวันดังกล่าวชาวบ้านจะจัดงานพายเรือและร้องเพลงเรื่อเป็นประจำทุกปี ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้นายสุขยังรู้สึกรักการร้องเพลงเรื่อ และเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ตั้งใจและฝึกร้องเพลงเรื่อมาโดยตลอด จนกระทั่งอายุ 21 ปี นายสุขสามารถร้องเพลงเรื่อได้อย่างเชี่ยวชาญ จึงเริ่มเข้าประกวดแข่งขันร้องเพลงเรื่อที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งจากการประกวดครั้งนั้น นายสุขได้รางวัลที่ 1 ระดับเขต ต่อมาจึงเข้าประกวดแข่งขันอีกครั้งที่ทพ. ที่ 15 ซึ่งนอกจากเข้าร่วมประกวดแข่งขันการร้องเพลงในเวทีต่างๆ แล้ว นายสุขยังมีโอกาสร้องเพลงเรื่อในงานบุญและงานประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นเรื่อยมา อาจจะกล่าวได้ว่านายสุข พรหมนุชมีการสั่งสมประสบการณ์การร้องเพลงเรื่ออย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งอายุ 30 ปี นายสุข พรหมนุช จึงกลายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงทางด้านเพลงเรื่อของชาวระนองและเป็นที่รู้จักหลายแพร่ของคนทั่วไป

1.3 องค์ความรู้ของภูมิปัญญาศิลปะการละเล่นเพลงเรื่อ

วิธีการร้อง ในการขับร้องเพลงเรื่อจะมีแม่เพลงทำหน้าที่ขึ้นเพลง และมีลูกคู่ทำหน้าที่รับพร้อมกันทั้งลำ ซึ่งก่อนการขับร้องต้องมีการตกลงกันก่อนว่าจะร้องและรับกันอย่างไร เช่น ลูกคู่รับว่า “น้องเอ๋ย สาวพี่เอ๋ย” “คนสวยเอ๋ย น้องสาวเอ๋ย” หรือหากไม่ใช้คำตามต้นฉบับ อาจใช้คำอื่นแทนได้ แต่ต้องเป็นคำที่สอดคล้องกันหรืออาจใช้คำสร้อยสั้นๆ แล้วตามด้วยบทวรรคหลัง ที่แม่เพลงมีการร้องนำ เช่น “แม่เพลงร้องวันนี้ วันดี เขิญน้องฟังเรื่อ” ผู้ที่เป็นผู้รับต้องแยกให้ได้ว่าครั้งวรรคหน้า หรือครั้งวรรคหลัง ที่สำคัญลูกคู่ต้องรับให้ได้ลงตัว จะทำการร้องซ้ำ 2 เที้ยว แล้วจึงทำการขึ้นเนื้อเพลงท่อนใหม่

เครื่องดนตรี สำหรับเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นประกอบเพลงเรื่อในอดีต ได้แก่ ฆ้อง ฉิ่ง ปี แต่ปัจจุบันคงเหลือเฉพาะฉิ่งที่เป็นเครื่องดนตรีให้จังหวะเท่านั้น

ภาพ “ฉิ่ง” เครื่องดนตรีสำหรับเล่นเพลงเรื่อ

วิธีและขั้นตอนการแสดง ในการขับร้องเพลงเรื่อแต่ละครั้ง จะมีการตกลงกันก่อนว่าจะขับร้องเพลงเกี่ยวกับเรื่องอะไร ซึ่งส่วนใหญ่จะเลือกขับร้องให้ตรงกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์นั้นๆ เช่น ขับร้อง

เพลงเนื่องในวันแม่ก็จะขับร้องเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแม่ เช่น พระคุณของแม่ และความสำคัญของวันแม่ เป็นต้น ซึ่งจะมีการตกลงกับลูกคู่ว่าจะรับด้วยคำว่าอะไร

การขับร้องของนายสุข พรหมนุช มีลักษณะเป็นการขับร้องจากกลอนสดที่คิดขึ้นในขณะนั้น โดยใช้กลอนหก ซึ่งสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาและความมีไหวพริบของแม่เพลงได้เป็นอย่างดี อย่างเช่น การขับร้องเพลงเรือที่กล่าวถึงประวัติประเพณีการแข่งขันเรือของอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง โดยขับร้องร่วมกับลูกคู่ คือ เยาวชนโรงเรียนบ้านทับทิม และโรงเรียนบ้านสองพี่น้อง อำเภอกะบุรี ภายใต้โครงการถ่ายทอดศิลปะการแสดงสู่เยาวชน “เพลงเรือ” โดยสภาวัฒนธรรมกะบุรี ดังต่อไปนี้

แม่เพลง	พระกรทั้งคู่ขอยกบูชา
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
แม่เพลง	อาร์บให้ตั้งกันถ้าลูกเหอว่า ยกบูชา
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย ยกบูชา
แม่เพลง	ไหว้พระพุทธรธรรมสงฆ์ท่าน ผู้ทรงสิกขา
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	ท่านผู้ทรงสิกขา
แม่เพลง	ไหว้คุณบิดาตลอดท่าน มารดร
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	ตลอดท่านมารดร
แม่เพลง	แล้ววันทาอุปชาณ์ครูสอน
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	อุปชาณ์ครูสอน
แม่เพลง	อาจช่วยอวยพรผมว่ากลอน เพลงเรือ
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	ผมว่ากลอนเพลงเรืออำเภอ...
แม่เพลง	ว่าปู่สุขไม่ใช่ปราชญ์ที่ ฉลาดล้ำเหลือ
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	ที่ฉลาดล้ำเหลือ
แม่เพลง	ประวัติของเพลงเรือ ได้สืบเชื้อมานาน
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	ได้สืบเชื้อกันมานาน
แม่เพลง	เป็นเพลงเก่าที่คนเก่าแก่เล่าขาน
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	ที่คนเก่าแก่เล่าขาน
แม่เพลง	เลยเป็นตำนาน ที่โบราณสืบมา

ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย โบราณสืบมา
แม่เพลง	มันจะจริงหรือเปล่า ที่ฉันเอามาว่า
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย ที่ฉันเอามาว่า
แม่เพลง	ตั้งแต่องค์พระศาสดา ยังไม่นิพาน
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย ยังไม่นิพาน
แม่เพลง	พระเอยเสด็จ ไปถึงเทวสถาน
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย ไปถึงเทวสถาน
แม่เพลง	เป็นเทพชนมาศ อยู่บนชั้นดาวดึง
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย อยู่บนชั้นดาวดึง
แม่เพลง	เป็นดาวเด่นที่แสนไกล มนุษย์ไปไม่ถึง
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย มนุษย์ไปไม่ถึง
แม่เพลง	อยู่ดาวบนดาวดึง 3 เดือนก็ลงมา
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย 3 เดือนก็ลงมา
แม่เพลง	สวยสวรรค์ได้ซึ่ง นับได้ 1 พรรษา
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย นับได้ 1 พรรษา
แม่เพลง	แล้วเสด็จลงมา สู่ทวีปชมพู
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย สู่ทวีปชมพู
แม่เพลง	ชาวชนนึ่งทั้งหลาย ที่ไปได้คอยอยู่
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเอ๋ย ที่ไปได้คอยอยู่

แม่เพลง	ตรงกับประตู
	เมืองสังกัคนคร
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	เมืองสังกัคนคร
แม่เพลง	ในท้องคองคา
	มีนาวาพายว่อน
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	มีนาวาพายว่อน
แม่เพลง	ที่ถนนบนดอน
	ม้ารถชไกร
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
แม่เพลง	ไปอวยเอาพระสัมมา
	ต่างศรัทธาเลื่อมใส
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	ต่างศรัทธาเลื่อมใส
แม่เพลง	ที่องค์พระภูมินัย
	เยื้องบาตรญาตรา
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	เยื้องบาตรญาติตรา
แม่เพลง	เนรมิตรบันได 3
	ดงามสง่า
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	ดงามสง่า
แม่เพลง	บันไดแก้วโสภา
	บันไดทองก็มองงาม
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	บันไดทองก็มองงาม
แม่เพลง	บันไดเงินสวยวิไล
	มันจับใจไปทั้งสาม
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	มันจับใจไปทั้งสาม
แม่เพลง	เทวาเสด็จตาม
	ทั้งหมดล้นอินทรา
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย
	ทั้งหมดล้นอินทรา.....

(ขับร้องโดยนายสุข พรหมนุช และเยาวชนโรงเรียน เก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2551)

นอกจากนี้ นายสุข พรหมนุช ยังมีการขับร้องเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยกล่าวถึงน้ำพระองค์ที่มีต่อพี่น้องใน 3 จังหวัดภาคใต้ดังนี้

แม่เพลง	สิบสองสิงหาวันมารดา แห่งชาติ
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย วันมารดาแห่งชาติ
แม่เพลง	น้ำพระทัยของแม่พระเหมือน น้ำในสระอโนดาช
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย เหมือนน้ำในสระอโนดาช
แม่เพลง	อาม่าปกป้องครองราชย์ด้วย ทศพิธราชธรรม
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย ด้วยทศพิธราชธรรม
แม่เพลง	ไม่ว่ามีหรือจนบุคคลที่ด้อยต่ำ
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย บุคคลที่ด้อยต่ำ
แม่เพลง	แม่ให้ความเป็นธรรมได้รับสุข กันทุกคน
ลูกคู่ (รับ)	น้องเอ๋ยสาวเฮ้ย ได้รับสุขกันทุกคน...

(ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดระนอง)

1.4 วิธีและกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่น

การขับร้องเพลงเรือจัดเป็นศิลปะการละเล่นระดับพื้นบ้าน ที่ต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบของผู้ร้องเป็นสำคัญ ผู้ที่ขับร้องเพลงเรือที่เก่งได้จะเริ่มมาจากความชอบและความรักเป็นสำคัญ จึงจะทำให้การขับร้องและเนื้อร้องที่ขับขานออกมาไพเราะและมีความหมาย ซึ่งการถ่ายทอดการขับร้องเพลงเรือของนายสุข พรหมนุช ได้เริ่มจากการถ่ายทอดให้กับบุคคลในครอบครัวของตน คือ บุตรชาย (นายสนอง พรหมนุช) โดยใช้วิธีและกระบวนการถ่ายทอดเช่นเดียวกับที่ตนได้เรียนรู้มาจากปู่และพ่อ โดยนายสุข พรหมนุชจะร้องเพลงเรือให้ลูกชายฟัง แล้วให้ฝึกให้ลูกชายร้องตาม จากนั้นลูกชายจะนำไปฝึกต่อ โดยมี การปรับและพัฒนา ซึ่งความสำเร็จในการร้องเพลงเรือจะขึ้นอยู่กับความตั้งใจและความขยันในการฝึกฝนของผู้ที่ได้รับการถ่ายทอด เป็นสำคัญ โดยในปัจจุบันลูกชายของนายสุข พรหมนุชได้นำการร้องเพลงเรือไปเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป โดยเฉพาะแถบอำเภอต่างๆ ของจังหวัดชุมพร

นายสุข พรหมนุช นอกจากจะถ่ายทอดการร้องเพลงเรือให้แก่บุตรชายแล้ว ยังเป็นวิทยากรสอนการขับร้องเพลงเรือให้กับเยาวชน อาทิ เด็กนักเรียน โรงเรียนบ้านทับทิม และโรงเรียนบ้านสองพี่น้อง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่โรงเรียนตระหนักเห็นคุณค่าของเพลงเรือ ซึ่งเป็นศิลปะการละเล่นพื้นบ้านของท้องถิ่นปักษ์ใต้ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ถ่ายทอดและควรปลูกฝังค่านิยมให้แก่เด็กรุ่นใหม่ โดยได้รับการส่งเสริมจากสภาวัฒนธรรมอำเภอกะบุรี ทำให้เกิดโครงการถ่ายทอดศิลปะการแสดงสู่เยาวชน “เพลงเรือ” โดยมีนายสุข พรหมนุช เป็นวิทยากรทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกสอนเพลงเรือให้กับกลุ่มเด็กนักเรียน โดยใช้วิธีการถ่ายทอดเช่นเดียวกับการถ่ายทอดให้กับบุตรชาย จนกลุ่มเด็กนักเรียนเหล่านี้สามารถ

ขับร้องเพลงเรือได้เป็นอย่างดี จนปัจจุบันกลุ่มนักเรียนที่ผ่านการฝึกขับร้องเพลงเรือสามารถขับร้องเพลงเรือในงานโรงเรียนหรือกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้กลุ่มคนทั่วไปซึ่งถือเป็นคนรุ่นใหม่ๆ ได้เห็นและสัมผัสถึงการละเล่นพื้นบ้านที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และได้รับประโยชน์ในแง่ของความรู้ แง่คิดต่างๆ ที่ปรากฏและสอดแทรกอยู่ในบทกลอน ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

ภาพที่ 2 เยาวชนรุ่นใหม่..ผู้รับการถ่ายทอดเพลงเรือ

1.5 คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ คติ ความเชื่อ และคำสอน

รูปแบบการดำเนินชีวิตของนายสุข พรหมนุช ในแต่ละวันได้น้อมนำหลักธรรมและคำสอนทางพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน จนทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ ตลอดจนมีการนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา มาถ่ายทอดผ่านการขับร้องโดยหยิบยกเนื้อหาสาระสำคัญมาเขียนบทกลอนเพลงเรือสำหรับใช้ขับร้องเพลงเรือ เพื่อเป็นคติสอนใจ เตือนสติ และให้ความรู้กับผู้ที่ได้รับฟัง ซึ่งคนทั่วไปสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างหรือแนวปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

1.6 บุคคลหรือกลุ่มที่ได้รับการสืบทอด

(1) นายสนอง พรหมนุช บุตรชาย เป็นบุคคลที่นำการร้องเพลงเรือไปร้องในงานต่างๆ ในแถบจังหวัดชุมพร

(2) กลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน ปัจจุบันศึกษาอยู่โรงเรียนบ้านทับทิม และโรงเรียนบ้ำสองพี่น้อง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

(3) นายเจิม กาญจนพยัคฆ์

1.7 รางวัลหรือผลงานที่ได้รับ

(1) ได้รับรางวัลชนะเลิศ “เพลงพายเรือ” จากนายพาน ภัคดีดีพันธ์ นายอำเภอกะบุรี เมื่อ พ.ศ. 2523

(2) ได้รับรางวัลดีเด่น “เพลงเรือ” จากนายไสว รัตนเอกกี นายอำเภอกะบุรี เมื่อ พ.ศ. 2527

(3) ได้รับรางวัลดีเด่น “เพลงเรือ” จากนางอารมย์ สุวรรณพงศ์ ศึกษาพิเศษ สบจังหวัดระนอง เมื่อ พ.ศ.2531

(4) ได้รับรางวัลชนะเลิศน้ำพานรองในการประกวดเพลงพายเรือที่จังหวัดชุมพรจากศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ เมื่อ พ.ศ.2538

(5) รางวัลชนะเลิศการประกวดเพลงเรือ เงินสด 2,500 บาท จังหวัดชุมพร จากคณะกรรมการจัดงานแข่งเรือประจำปี เมื่อ พ.ศ.2539

(6) รางวัลประกวดเพลงเรือระดับเขต ประกาศเกียรติคุณบัตร ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เมื่อ พ.ศ.2540

(7) รางวัลชนะเลิศการประกวดเพลงเรือ เงินสด 1,000 บาท พร้อมชั้นพานรอง ในงานเสด็จ
พระแข่งเรืออำเภอกะบุรีประจำปี เมื่อ พ.ศ.2541

2. ข้อมูลจำเพาะของภูมิปัญญาเพลงเรือ ของนายเจิม กาญจนพยัคฆ์

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลภูมิปัญญา

ชื่อ-สกุล	นายเจิม กาญจนพยัคฆ์ อายุ 77 ปี
อาชีพ	ข้าราชการบำนาญ / ค้าขาย
ที่อยู่	126 หมู่4 บ้านทับหลี ตำบลมะมุ อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง โทรศัพท์ 077-846164

ภาพที่ 3 นายเจิม กาญจนพยัคฆ์

2.2 ประวัติการเรียนรู้และการดำเนินงาน

นายเจิม กาญจนพยัคฆ์ ปัจจุบันอายุ 77 ปี เป็นศิลปินพื้นบ้านศรีวิชัย และครูปัญญาไทย
ด้านการร้องเพลงเรือ เพลงบอก และเพลงนา ของอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง เดิมเป็นชาวจังหวัด
นครศรีธรรมราช ประกอบอาชีพข้าราชการตำรวจ และย้ายมาประจำการที่จังหวัดระนอง และได้มาแต่งงานมี
ครอบครัวในบ้านทับหลี อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง มาจนถึงปัจจุบัน นายเจิม กาญจนพยัคฆ์ เริ่มสนใจการ
ขับร้องเพลงเรือเมื่ออายุ 50 ปี ซึ่ง จากการที่ตนเองได้มาเห็น *นายสุข พรหมนุช* ซึ่งเป็นศิลปินดีเด่นทางด้าน
เพลงเรือ และเป็นบุคคลที่มีความสามารถทางการร้องเพลงบอก และเพลงนา และ *นายหนังเชื่อน* ซึ่งเป็น
นายหนังที่มีความสามารถด้านการร้องเพลงเรือเช่นกัน ทำให้รู้สึกชอบ และได้เริ่มฝึกขับร้องทั้งเพลงเรือ
เพลงบอก เพลงนา จากนายสุข พรหมนุช ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โดยฝึกโดยการนั่งฟังเสียงร้องจากนายสุขและฝึก
ร้องตาม และได้ฝึกฝนระยะหนึ่งก็สามารถขับร้องได้อย่างชำนาญ โดยสามารถว่าบทกลอนได้สันทัด และเริ่ม
แสดงด้วยการเริ่มร้องเพลงบอกในงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน จนเริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และได้
ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรถ่ายทอดการร้องเพลงเรือ เพลงบอก เพลงนา ร่วมกับนายสุข พรหมนุช ให้กับ
หน่วยงานราชการต่างๆ ทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด เพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านให้
เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วไป

2.3 องค์ความรู้ของภูมิปัญญาศิลปะการละเล่นเพลงเรือ

เพลงเรือที่นายเจิม กาญจนพยัคฆ์ ใช้ขับร้อง ส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่โดดเด่นไปทางประวัติความ
เป็นมา ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน หรือเป็นบทกลอนที่เทิดพระเกียรติ (ดั่งบทกลอนที่ 1) และบท
กลอนที่กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของบ้านทับหลีและการประกอบอาชีพ (ดั่งบทกลอนที่ 2) ดังนี้

บทกลอนที่ 1	แม่เพลง	ออขอเคารพแต่อบ
	ลูกคู่ (รับ)	วาทพระปิยะชาติองค์ไทย เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย ชาติองค์ไทย
	แม่เพลง	ออขอเคารพแต่อบภิวาท
	ลูกคู่ (รับ)	พระปิยะชาติองค์ไทย เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย พระปิยะชาติองค์ไทย
	แม่เพลง	ออราชกาลที่เก่าท่านเป็น
	ลูกคู่ (รับ)	เจ้ายิ่งใหญ่ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย ท่านเป็นเจ้ายิ่งใหญ่
	แม่เพลง	ออราชกาลที่เก่าผู้เป็น
	ลูกคู่ (รับ)	เจ้ายิ่งใหญ่ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย ผู้เป็นเจ้ายิ่งใหญ่...
บทกลอนที่ 2	แม่เพลง	อออดีตกาลผ่านมา
	ลูกคู่ (รับ)	และเป็นเวลาหลายปี เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย เป็นเวลาหลายปี
	แม่เพลง	ผมไม่รู้หลักฐานชื่อของบ้าน
	ลูกคู่ (รับ)	ทับหลี เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย รู้หลักฐานทับหลี
	แม่เพลง	เคยถามโก๋ตอลูกพี่ว่าก่อน
	ลูกคู่ (รับ)	เป็นที่ประทับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย เป็นที่ประทับ
	แม่เพลง	อาผมเคยถามลูกพี่ว่าก่อนเป็น
	ลูกคู่ (รับ)	ที่ประทับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย เป็นที่ประทับ
	แม่เพลง	อนี่ลุงเจิมทับหลีมาทำพิธี
	ลูกคู่ (รับ)	เพลงขับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย ทำพิธีเพลงขับ
	แม่เพลง	ออคำที่ว่าที่ประทับและกับ
	ลูกคู่ (รับ)	ราชองค์ใด เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย กับราชองค์ใด....

2.4 วิธีและกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่น

นายเจิม กาญจนพยัคฆ์ ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากร ในการถ่ายทอดเพลงเรือ เพลงบอก และ เพลงนา ให้แก่กลุ่มนักเรียนโรงเรียนบ้านทับหลี ตำบลมะมู อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ร่วมกับศิลปินพื้นบ้านด้านเพลงเรือท่านอื่น คือ นายสุข พรหมนุช ซึ่งผู้เป็นครูต้นแบบในการเรียนรู้เพลงเรือของนายเจิม กาญจนพยัคฆ์

กระบวนการถ่ายทอดที่นายเจิม และนายสุข ใช้ในการถ่ายทอดให้แก่เด็ก คือ การร้องให้ฟัง แล้วให้กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมฝึกร้องตาม โดยครูทั้ง 2 ท่าน ทำหน้าที่คอยชี้แนะเพิ่มเติม ซึ่งกระบวนการจาก ศิลปะการเล่นพื้นบ้านโดยใช้เพลงเรือเป็นสื่อ จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยขัดเกลาจิตใจ และปลูกฝัง ค่านิยมที่ดีงามให้แก่เด็กได้

เมื่อเด็กสามารถฝึกร้องได้อย่างชำนาญมากขึ้น จึงสามารถออกแสดงหรือร่วมงานตลอดจน กิจกรรมต่างๆ ของชุมชน จนเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วไป

ภาพที่ 4 นายเจิม กาญจนพยัคฆ์และนายสุข พรหมเมือง ร่วมกับเยาวชนที่ฝึกร้องเพลงเรือ

2.5 คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ คติ ความเชื่อ และคำสอน

นายเจิม กาญจนพยัคฆ์ เป็นบุคคลที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ทั้งทางด้านการศึกษา เป็นผู้นำพิธีทางศาสนาและประเพณีของท้องถิ่น ตลอดจนเป็นผู้นำ กิจกรรมทางสังคมในการช่วยเหลือกิจการของงานชมรม หรือสหพันธ์ต่างๆ ตลอดจนกิจกรรมทั่วไป ทั้งภาครัฐ และเอกชน ซึ่งควรค่าแก่การประพฤติตนตามแบบอย่าง

2.6 บุคคลหรือกลุ่มที่ได้รับการสืบทอด

นักเรียนโรงเรียนบ้านทับหลี ตำบลมะมู อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

2.7 รางวัลหรือผลงานที่ได้รับ รางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ของภาคใต้ เพลงเรือ ณ เมืองทองธานี

พ.ศ. 2547

3. ข้อมูลจำเพาะของภูมิปัญญาเพลงเรือและเพลงนาของนายบุญธรรม ทองแถม

3.1 ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลภูมิปัญญา

ชื่อ-สกุล นายบุญธรรม ทองแถม อายุ 80 ปี
ที่อยู่ 19 หมู่ 5 ตำบลมะมู่ อำเภอกระบุรี
จังหวัดระนอง

ภาพที่ 5 นายบุญธรรม ทองแถม

3.2 ประวัติการเรียนรู้และการดำเนินงาน

นายบุญธรรม ทองแถม ปัจจุบันอายุ 80 ปี เป็นชาวมุสลิมบ้านคลองวัน ตำบลมะมู่ อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง เป็นบุตรของนายทอง ทองแถม นายบุญธรรม เติบโตในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแบบท้องถิ่นชนบทที่มีค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม และการเล่นพื้นบ้าน ที่ยังคงฝังรากลึกอยู่ในจิตสำนึกและวิถีปฏิบัติของคนในท้องถิ่น ประกอบกับลักษณะโครงสร้างทางสังคมที่พึ่งพาทรัพยากรจากธรรมชาติมาใช้ในการดำรงชีพ มีการพึ่งพาช่วยเหลือกันระหว่างคนในชุมชน สิ่งต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ช่วยขัดเกลาและเป็นตัวชี้แนะ แนวทาง และวิธีคิดให้นายบุญธรรมเป็นคนที่มีจิตสำนึกรักท้องถิ่น รักวัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ ที่เป็นของชุมชน โดยเฉพาะความรักในศิลปะการเล่นพื้นบ้าน เนื่องจากชุมชนจะมีงานประเพณีสำคัญๆ และมีการนำการเล่นพื้นบ้าน ซึ่งได้แก่ เพลงนา เพลงเรือ และเพลงบอก จัดแสดงในงานเพื่อสร้างความบันเทิงให้กับผู้คนในชุมชน

จากการคลุกคลีและได้ฟังบ่อยๆ ประกอบกับความรักและชอบในเพลงดังกล่าว ทำให้นายบุญธรรมนำแบบอย่างที่ได้รับฟังมาหัดฝึกร้อง พร้อมกับฝึกแต่งบทร้องด้วยตนเอง จนกระทั่งสามารถขับร้องจนชำนาญ และได้ออกแสดงในงานประเพณี หรืองานสำคัญทางสังคม จนเป็นที่ยอมรับในกลุ่มคนทั่วไป และถูกขนานนามว่าเป็น “ปราชญ์ท้องถิ่น”

3.3 องค์ความรู้ของภูมิปัญญาการเล่นเพลงเรือ

เนื้อร้องเพลงเรือที่นายบุญธรรม ทองแถม แต่งขึ้นเพื่อใช้ในการขับร้องนั้น ส่วนใหญ่จะเน้นเนื้อหาที่กล่าวถึงประวัติความเป็นมา การอนุรักษ์ประเพณี และวัฒนธรรม ของชุมชน หรือ เป็นบทกลอนเทิดพระเกียรติ ดั่งบทร้องเพลงเรือที่นายบุญธรรม ทองแถมได้แต่งขึ้นในงานแข่งเรือเพื่อมุ่งให้มีการอนุรักษ์เพลงเรือของชาวกระบุรีไว้ดังนี้

(แม่เพลง)	วัยรุ่นนะอนุรักษ์ประเพณี
(ลูกคู่) รับ	เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย อนุรักษ์ประเพณี
(แม่เพลง)	ว่าเอ็งเอ๋ยบุญหนักช่วยอนุรักษ์ประเพณี

(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย อนุรักษ์ประเพณี
(แม่เพลง) ออบรรพบุรุษและสร้างมานะมากกว่านะ ร้อยปี
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะมากกว่านะร้อยปี
(แม่เพลง) บรรพบุรุษและสร้างมานะมากกว่านะร้อยปี
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะมากกว่านะร้อยปี
(แม่เพลง) เราช่วยกันดำรงให้อยู่คู่ธงสามสี
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย อยู่คู่ธงสามสี
(แม่เพลง) เราชักชาติกษัตริย์และรักสมบัติประเพณี
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย รักสมบัติประเพณี
(แม่เพลง) เราชักชาติกษัตริย์และรักสมบัติประเพณี
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะรักสมบัติประเพณี
(แม่เพลง) เราช่วมรักษ์และสามัคคีนั่นแหละมีความหมาย
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย นั้นแหละมีความหมาย
(แม่เพลง) อารุ่นแม่รุ่นรุ่นพ่อได้สืบต่อกันไว้
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย ได้สืบต่อกันไว้
(แม่เพลง) ออรุ่นแม่และรุ่นพ่อได้สืบต่อและกันไว้
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย ได้สืบต่อกันไว้
(แม่เพลง) วายังมีไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษา
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย หลานได้ศึกษา
(แม่เพลง) วายังมีไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษา
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย ว่าหลานก็ได้ศึกษา
(แม่เพลง) ทุกหมู่บ้านคนมีเรืออยู่และอยู่คู่กับหน้าตา
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะอยู่คู่กับหน้าตา
(แม่เพลง) ว่าทุกหมู่บ้านคนมีเรืออยู่ให้อยู่คู่กับหน้าตา
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย ให้อยู่คู่กับหน้าตา
(แม่เพลง) ว่าก่อนออกพรรษาเราจัดแจงดั่งกัน
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะจัดแจงดั่งกัน
(แม่เพลง) ว่าก่อนออกพรรษาเราจงจัดแจงดั่งและดั่งกัน
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย เราจัดแจงดั่งจะดั่งกัน
(แม่เพลง) อাপระเภทตลกหรือว่าความคิดเราช่วยประดิษฐ์ สร้างสรรค์
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย ช่วยประดิษฐ์สร้างสรรค์
(แม่เพลง) ประเภทความงามหรือว่าความคิดเราช่วยประดิษฐ์สร้าง สรรค์
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย ช่วยประดิษฐ์สร้างสรรค์
(แม่เพลง) ต้องร่วมด้วยช่วยกันและสร้างสรรค์ประเพณี
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย สร้างสรรค์ประเพณี
(แม่เพลง) เราช่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์ประเพณี
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย เราสร้างสรรค์ประเพณี
(แม่เพลง) ให้เมืองกระมีเอกลักษณ์และมีศักดิ์และมีศรี
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ้ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะมีศักดิ์จะมีศรี
(แม่เพลง) ให้เมืองกระมีเอกลักษณ์ได้มีศักดิ์และมีศรี

(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะมีศักดิ์จะมีศรี
(แม่เพลง) ถ้าผู้นำและทำดีแล้วต้องมีผู้ช่วย
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย ต้องมีจะผู้ช่วย
(แม่เพลง) เอาว่าผู้นำถ้าทำดีแล้วเราต้องมีผู้ช่วย
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย เราต้องมีจะผู้ช่วย
(แม่เพลง) ว่าบรรดาชาวบ้านและต้องประสานเข้าด้วย
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย ต้องประสานเข้าด้วย
(แม่เพลง) ถ้าร่วมจิตและร่วมใจคอคอดกระไปได้สวย
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย คอคอดไปจะได้สวย
(แม่เพลง) ถ้าร่วมจิตเราร่วมใจคอคอดกระไปได้สวย
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย คอคอดไปจะได้สวย
(แม่เพลง) ถ้าทุกฝ่ายเข้าช่วยก็มีคนและสนใจ
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะมีคนจะสนใจ
(แม่เพลง) ว่าทุกฝ่ายถ้าเข้าช่วยจะมีคนสนใจ
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะมีคนจะสนใจ
(แม่เพลง) ว่าพี่น้องชาวกระบี่ จะสุขสีและสดใส
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะสุขสีจะสดใส
(แม่เพลง) เราชาวกระบี่จะสุขสีและสดใส
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะสุขสีจะสดใส
(แม่เพลง) จงมองไปข้างหน้าถ้าสายตาต้องมองไกล
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย ถ้าสายตาต้องมองไกล
(แม่เพลง) เรามองไปข้างหน้าและสายตาต้องมองไกล
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย สายตาต้องมองไกล
(แม่เพลง) ปีนี้หากว่าทำผิดปีหน้าเราคิดทำใหม่
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย เราคิดจะทำใหม่
(แม่เพลง) ว่าปีนี้หากว่าจับผิดปีหน้าเราพิตมาใหม่
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย ปีหน้าเราพิตจะมาใหม่
(แม่เพลง) เรามีมานะและอุตสาหะและเราคงจะมีชัย
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย เราคงจะมีชัย
(แม่เพลง) ให้ร่วมรักและสามัคคีเราจะสุขสีและสดใส
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะสุขสีจะสดใส
(แม่เพลง) เราพร้อมรักเออสามัคคีและจะสุขสีสดใส
(ลูกคู่) รับ เอ็งเอ๋ยเพื่อนฉันเฮ้ย จะสุขสีจะสดใส
(แม่เพลง) ว่าคงได้กำธงชัยว่าอีกไม่ไกลแหละสาวเอ๋ย
(ลูกคู่) รับ รักเจ้าชาฉ้า ชาฉ้าสาวเอ๋ย

สำหรับเพลงนาเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่พบได้มากในจังหวัดชุมพร ที่ชาวบ้านในอำเภอกระบุรีได้นำมาร้องโต้ตอบกันจนเป็นการละเล่นประจำท้องถิ่นไปในที่สุด เพลงนาเดิมเป็นเพลงที่ชาวนาใช้ร้องในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว โดยร้องโต้ตอบระหว่างหนุ่มสาวในท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นการร้องเกี่ยวพาราสีกันหรือชมสาว ปัจจุบันนิยมร้องเพลงนาในงานประเพณีท้องถิ่น เนื่องจากมีการทำนายน้อยลง ซึ่งเราจะพบผู้ที่สามารถร้องเพลงนาได้เฉพาะวัยกลางคนกับวัยสูงอายุเท่านั้น

ในการร้องเพลงนา จะมีแม่เพลงหรือหัวหน้า เรียกว่า “หัวไฟ” และมีผู้ที่ร้องรับ เรียกว่า “ท้ายไฟ” ซึ่งคอยเสริมหัวไฟ โดยจะร้องพร้อม ๆ กับแม่เพลง ระหว่างการขับร้องจะมีฉิ่งซึ่งเป็นเครื่องดนตรีเพียงชิ้นเดียวที่ใช้ให้กำกับจังหวะในการร้อง

ความสามารถในการขับร้อง และเขียนบทว่ากลอนเพลงนาของนายบุญธรรมนั้น ปรากฏเป็นที่เลื่องลือและเป็นที่ยอมรับของชาวกระบี่เป็นอย่างดี อย่างเช่น เพลงนาที่ใช้ชมสาวชานาที่นายบุญธรรม ทองแถม (หัวไฟ) ได้แต่งเอาไว้ดังนี้

เพลงนา ชมสาวชานา

(หัวไฟ) ออหอน้องเหย ลงในนาและน้องเหยเรามา
นะน้องมาเก็บข้าว น้องสาวเหอเอ็งเอ๋ยเหยเออ

(ท้ายไฟ) มาเก็บข้าวพอลงในนา เราก็คงมาเก็บข้าว
เซษฐาเหอเอ๋ยอ้ออ้อเรามาเจอสาวแล้วนะน้อง
ว่าที่น่าจะชมเล่น เหย

(ท้ายไฟ) ว่าที่น่าชมเล่นเออ ว่าพี่ว่าเจ้าอย่าเบื่อเสียชะชิตะ
น้องโหมเนื้อเย็น ๆ เออ

(ท้ายไฟ) อน้องหนา พอหัวเข้าเวลาผมต้องว่าชมอยู่เรื่อย ๆ เซษฐาเหอเออ

(หัวไฟ) เอ๋ยนาง นะจะชวนฟังเหอเราต้องชม
ชมกันเรื่อย ๆ น้อง ชายเหวอเหยเออ

(ท้ายไฟ) เมื่อพระพายพัดเฉื่อย พระพายเหยมันพัดเฉื่อยเรื่อย ๆ
ท่านก็เห็นพัดเรื่อย ๆ ท่านก็เห็น เพื่อพระพายพัดพาเมื่อเวลาเย็น ๆ
อ้ออ้อ

(หัวไฟ) เออเออ เอ็งเหย พี่ชมเจ้าที่เกี่ยวข้องข้าวอยู่นานี้
นะน้องสาวเอ๋ยของพี่เหวอเออ

(ท้ายไฟ) ข้าวในนານี้ ขอชมเจ้าที่เกี่ยวข้องข้าวในนານี้ น้องสาวเหอเอ๋ยอ้อ

(หัวไฟ) ว่าน้องสาวเจ้าอยู่ดี พี่ฟังจะมาเห็น พี่ฟังจะมาเห็น เออเออเอ็งเอ๋ย
พี่คิดว่าว่าน้องสาวจะเกี่ยวข้าวไม่เป็นเอ๋ย

(ท้ายไฟ) อน้องหนา พอเห็นเจ้าในนาสาวมันก็ลำบาก น้องสาวเหอเออ

(หัวไฟ) เอ๋ยนาหนา จะเห็นใจเหวน่าลำบากน้องสาวเหอเหยเออ

(ท้ายไฟ) ไมใคร่อยากจะเอ๋ยปากอ้อเหอเอ๋ยปากอ้อ
นั่นและขอให้น้องสาวได้เห็น นึกๆขึ้นมามันก็น่าลำเค็ญหืออ้อ

(หัวไฟ) ว่านึก ๆ ขึ้นมา เออหนาเอ๋ย เราก็น่า ลำเค็ญ
เราเพิ่งจะมาเห็นนี้น้องชายเรา เหวอเหยเออ

(ท้ายไฟ) ออเชื่อเสียก่อนละน้อง

(หัวไฟ) ว่าน้องนา นาน่าเออ เออเหอเอ็งเหยอ้อ

(ที่มา : สภาวัฒนธรรมจังหวัดระนอง,2548)

นอกจากความสามารถด้านการร้องเพลงเรือ เพลงนา เพลงบอกและการแต่งเนื้อร้องจนนายบุญธรรม ทองแถม ได้รับขนานนามว่าเป็นปราชญ์ท้องถิ่น นั้น นายบุญธรรม ยังเป็นบุคคลที่มีความสามารถทางด้านการแต่งบทกลอน ซึ่งบทกลอนต่างๆที่แต่งขึ้น มักถูกนำไปใช้ในการขับขมโนราห์ในหลายๆ คณะ โดยเนื้อหาของบทกลอนแต่ละประเภทมักกล่าวถึงเหตุการณ์ต่าง ซึ่งเป็นเหตุบ้านการเมือง วัฒนธรรม ประเพณี และเศรษฐกิจ ทั้งนี้ขึ้นกับกระแสความนิยมของคนในสังคมในขณะนั้น และสิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ นายบุญธรรมจะ

สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมไว้ในบทกลอนนั้นๆ ดังบทกลอนที่เขียนขึ้นเพื่อสวดดีพระพี่นางกัลยานราธิวาส
ราชนครินทร์

คำกลอนสวดดีพระพี่นางกัลยานราธิวาสราชนครินทร์

หัสทั้งคู่	ยกชูขึ้นไหว	พี่น้องหญิงชายได้มาในงาน
เป็นงานประวัติศาสตร์	ที่มาตรฐาน	ศรีเคารพประธานท่านนายอำเภอ
เป็นกิจกรรม	ที่น่าเสนอ	จัดทุกอำเภอ ทั่วแคว้นแดนไทย
เพื่อพระพี่นาง	จัดอย่างยิ่งใหญ่	พสกนิกรไทย พร้อมใจบูชา
คุณของพระพี่	สุดที่พรรณา	พระนางกัลยา นราธิวาส
ราชนครินทร์	ทั่วถิ่นประกาศ	เรื่องกิจกรรม ทรงทำไม่ขาด
พระองค์สามารถ	ช่วยราชทั่วยุทธ	พ.อำเภอส.ว.นี้ พระพี่สนพระทัย
ทรงเสด็จไป	ในถิ่นกันดาน	หลายแห่งหลายหน ช่วยคนพิการ
พระองค์ทรงงาน	ในด้านอุปถัมภ์	เสด็จประจำ บำไรปลายนา
ช่วยเด็กกันดาน	ในการศึกษา	ช่วยด้านการยา รักษาโรคภัย
ครอบครัวยากจน	ทรงสนพระทัย	เมื่อพระองค์จากไปน้ำตาไหลอาบหน้า
ชาวประชาราษฎร์	เหมือนขาดมารดา	เหล่าชาวประชา หวังพึ่งพาใบบุญ
ขอให้แม่คุณ	สู่สวรรค์ชั้นฟ้า	ขอให้ไปเข้า ชั้นดาวดึงษา
ปวงข้าศรัทธา	ทำบุญหนุนไป	หากพระองค์กำเนิด ได้เกิดมาใหม่
ได้อยู่คู่ชาติไทย	ออหน้า ออรัก	รักษาไทย- นานเทอญ

กลอนสด (ซึ่งเป็นกลอนที่ใช้กล่าวก่อนกลอนสี่)

หัสทั้งคู่ชูยกขึ้นปกเกล้า	กราบแม่เจ้ากัลยา พระแม่ขวัญ
พระแม่เจ้าจากไกล แสนไกลครัน	ไม่มีวันหวนหับกลับนคร
พระเป็นอาจารย์ ชั้นพระครู	จากนี้แม่ไม่ได้อยู่ เป็นครูสอน
แม่ได้เคยไปศึกษา หลายนคร	กรุงลอนดอนกรุงโตเกียว ทรงเที่ยวไป
เสด็จทุกที่ล้วนมีดีมาหลาย	พระองค์ทรงเก็บได้ ของใหม่ๆ
ทุกทุกที่ได้ของดี กลับมาไทย	น้ำพระทัยมากล้นด้วยผลงาน
เอาของใหม่จากแดนไกลมาประยุกต์	ให้ชาติไทยมีสุข ทุกถิ่นถาน
พระแม่เจ้าผู้ทรงคุณ สุดประมาณ	ขอให้ดวงวิญญาณไปขึ้นพรหม
บุญกุศล ส่งผลแม่ทำดี	ให้ไปสถิตที่ อันเหมาะสม
ให้พระองค์สู่สวรรค์ในชั้นพรหม	ให้สุขสมบารมี พระพี่นาง

3.4 วิธีและกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่น

ปัจจุบันนายบุญธรรมได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาการร้องเพลงเรือและเพลงนาให้กับกลุ่มคนทั่วไปที่สนใจ ซึ่งได้แก่ กลุ่มนักเรียนในท้องถิ่น โดยนายบุญธรรมจะเป็นผู้ที่แต่งบทร้อง เพื่อให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้ฝึกร้อง พร้อมทั้งจัดทำอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง ได้แก่ ตัวเรือจำลอง และไม้พาย หลังจากที่ได้ถ่ายทอดและแต่งบทร้องให้แล้ว กลุ่มนักเรียนดังกล่าว ได้นำบทร้องที่ลุงบุญธรรมแต่งขึ้นเข้าร่วมการประกวดการแสดงเพลงเรือ ซึ่งกล่าวถึงการต่อต้านยาเสพติด เพื่อให้กลุ่มเยาวชนทั่วไปได้ตระหนักถึงพิษภัยจากยาเสพติด ซึ่งผลจากการประกวด ปรากฏว่ากลุ่มนักเรียนเหล่านั้นได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ซึ่งจากการประกวดดังกล่าวจึงเป็น

กำลังใจสำคัญที่จะผลักดันให้กลุ่มนักเรียนเหล่านี้ยังคงพยายามฝึกฝน และเกิดความรัก ความหวงแหน ตลอดจนต้องการที่จะสืบสานและเผยแพร่การเล่นพื้นบ้านดังกล่าวให้คงอยู่ต่อไป

3.5 คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ คติ ความเชื่อ และคำสอน

นายบุญธรรม ทองแท่ง คือ บุคคลที่มีความสามารถทางด้านการเล่นพื้นบ้านทั้งเพลงเรือ และเพลงนา จนได้รับขนานนามว่าเป็นปราชญ์ท้องถิ่น ตลอดช่วงชีวิตได้ทุ่มเทกับการเป็นผู้อนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาทางด้านภาษา และวรรณกรรม ที่มีการสอดแทรกระบบคุณธรรม จริยธรรม ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งปัจจุบันนายบุญธรรมยังได้รวมกลุ่มกับเพื่อนร่วมรุ่นซึ่งเป็นศิลปินพื้นบ้านทางด้านการเล่นพื้นบ้านทั้งเพลงเรือและเพลงนา เพื่อออกแสดงในงานพิธีสำคัญทางศาสนา และงานสังคมต่างๆของชุมชน อีกทั้งยังได้อุทิศแรงกายและแรงใจในการถ่ายทอดศิลปะการเล่นพื้นบ้านให้แก่กลุ่มคนที่สนใจ โดยมีจุดมุ่งหวังเพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ประเพณีการเล่นพื้นบ้าน อันเกิดจากภูมิปัญญาของผู้ที่เป็นแม่เพลง และมุ่งให้ผู้ที่ได้รับฟังเพลงเรือ และเพลงนา ได้ซึมซับ และนำคุณค่า จริยธรรม ประเพณี และวัฒนธรรมที่สอดแทรกเอาไว้ในเนื้อหาของบทร้องไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างค่านิยมให้เยาวชนและคนทั่วไปในชุมชนรู้สึกรักและหวงแหนการเล่นพื้นบ้านเอาไว้

ในส่วนของความเชื่อที่อยู่ในวิถีปฏิบัติของผู้ที่เป็นศิลปินแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นสาขาใดจะต้องมีการทำพิธีไหว้ครูกันทั้งสิ้น ซึ่งศิลปินเพลงเรือ เพลงนาจะมีการไหว้ครูในเดือน 4 แรม 1 ค่ำ (วันตรุษไทย) ซึ่งนายบุญธรรมจะทำการไหว้ครูเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการทำพิธีเช่นไหว้ปู่ย่าตายาย และครูบาอาจารย์ (ครูหมอ) โดยมีเครื่องเช่นไหว้ที่ขาดไม่ได้ประกอบด้วยขนมโค ขนมแดง-ขาว ข้าวเหนียว กล้วย อ้อย งา แกง ข้าว และเหล้าขาว ซึ่งการทำพิธีดังกล่าวจะเป็นการสร้างความเป็นสิริมงคลให้เกิดขึ้นแก่ตัวเอง และยังเป็น การขอขมาตลอดจนขอให้ปู่ย่าตายายและครูบาอาจารย์ปกป้องรักษา ช่วยเพิ่มพูนสติปัญญา ซึ่งการไหว้ครูดังกล่าว นอกจากจะไหว้ในเดือน 4 แรม 1 ค่ำ แล้ว หากช่วงไหนที่นายบุญธรรมรู้สึกไม่สบาย มักจะเช่นไหว้ เหมือนการไหว้ครู ซึ่งเมื่อได้ปฏิบัติแล้ว จะหายป่วยทันที (ซึ่งก็ถือเป็นความเชื่อส่วนบุคคล)

3.6 บุคคลหรือกลุ่มที่ได้รับการสืบทอด

ในส่วนของคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ คติ ความเชื่อ และคำสอน ปัจจุบันไม่มีผู้สนใจที่จะร้องแล้ว เนื่องจากเป็นเพลงที่ร้องยาก และผู้ที่สนใจเท่านั้นจึงจะร้องได้ สำหรับเพลงเรือ ปัจจุบันได้สอนให้แก่ผู้ที่สนใจทั่วไป ซึ่งได้แก่ กลุ่มนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆในอำเภอกระบุรี

3.7 รางวัลหรือผลงานที่ได้รับ

นายบุญธรรมไม่ได้ร่วมประกวดในเวทีใดใด แต่มีผลงานเชิงประจักษ์ จนได้รับขนานนามว่า “เป็นปราชญ์ท้องถิ่น”

ที่มา : โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใต้ ภายใต้การสนับสนุนจากเงินงบประมาณแผ่นดินและเงินรายได้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปี 2550